

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-י - איה

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמנים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

איה

איה - איה נאמר כמה וכמה פעמים, בתחילה זה נאמר לגבי שרה - "איה שרה אשתך", וכן זה נאמר אצל עקידת יצחק, "ואיה השה לעולה", ועוד.

שאלת "איה" כפשוטו, ובשורש - משם א-ה-י-ה

השורש של המילה איה היא בעצם, משם א-ה-י-ה, שעיקר השם א-ה-י-ה הוא מאותיות איה, רק שהה' בא-ה-י-ה, מוכפלת. - כמו שבשם הוי"ה, הה' מוכפלת, כך גם בשם א-ה-י-ה הה' מוכפלת. ונמצא, שעיקר שם א-ה-י-ה הוא אותיות איה.

ולפי"ז, הגדרת האיה, מהי שאלת האיה, שאלת האיה מגיעה מכח השורש העליון, משם א-ה-י-ה שעניינו דבר שעתידי להיות, "אנא זמין למיהו"י" כלשון חז"ל, ומאותו מקום של שורש הדבר, שהוא עתיד להיות, והוא עדיין איננו, מתגלה עומק של שאלת איה.

כלומר, כפשוטו, הגדרת שאלת האיה היא, שהדבר קיים, הדבר נמצא בערכינו שלנו, ורק האדם לא רואה אותו, הוא נעלם מעיניו, כמו בגדרי אבידה, מעין כך, כל הסתר שקיים, חל עליו השאלה של איה, ובדוגמא שהוזכר, שנאמר "איה שרה אשתך ויאמר הנה באוהל", היא נמצאת, רק לא ראו אותו, וכן ב"ואיה השה לעולה", [אלא שבעומק, שם לא היה שה, רק מה שנאמר לאחמ"כ "והנה איל אחר נאחו בסבך קרניו"], ומכל מקום, כפשוטו הגדרת האיה, שהדבר קיים, הוא נמצא, רק שאנחנו איננו משיגים אותו בחושינו שלנו, בראיה וכדו', שהדבר נעלם, נסתר, אז שואלים שאלת איה.

אבל לפי המתבאר, הגדרת האיה מתחיל מהמקום הנעלם יותר, כלומר מהשורש של עצם קיום הבריאה, יש את ה"קודם שנברא העולם". יש את ה"משנברא העולם".

ויש את הממוצע בין ה"קודם שנברא העולם" ל"משנברא העולם". והממוצע, זהו שם א-ה-י-ה, "אנא זמין למיהו"י", כלומר כביכול כבר קיום מציאות של תפיסת רצון, מחשבה, של בריאת העולם, אבל עדיין הדבר אינו יוצא לפועל, ולכן נשאלת שאלת האיה, כיון שהוא כבר התחיל בכח, ורק שלא יצא לפועל.

כאשר התפיסה היא "קודם שנברא העולם", אין שאלת איה, ושם זה ברור ופשוט, ביחס לבורא, אין שאלת איה, כי הוא נמצא לבדו, וביחס לנבראים אין שאלת איה, כי הם אינם קיימים כלל.

שאלת איה על הא'-י-וה', הרצון והמחשבה לבריאה

אבל כאשר מתעורר בדבר הרצון העליון, שזה ה"אל"ף של האיה, שכמו שאומרים רבותינו אל"ף - אלופו של עולם, ומתעורר הרצון לברוא את העולם, ונעשה מציאות המחשבה, החכמה, כח-מה, שב'בכח' כבר נמצא העולם, כי זה נמצא במדרגת חכמה - מחשבה, זהו שורש הבריאה

כמו שדורשים חז"ל כידוע על הפסוק "כי בי-ה ה' צור עולמים" עולם הזה נברא בה"א, עולם הבא נברא ביו"ד, וכאשר מתעורר א"כ, הרצון והמחשבה לברוא את העולם, אז מתגלה השם א-ה-י של "אנא זמין למיהווי", שם, כמה שזה "זמין", נשאלת ונעמדת השאלה - איה, איפה מקום שורש מציאות הנבראים, זה שאלת איה מלעילא לתתא.

ויש שאלת איה, שהיא בדיוק הפוכה, שאלה מתתא לעילא, כאשר נמצאים בתוך תפיסת הבריאה ההבנה היא כך, שם א-ה-י-ה שורשו א' י' וה', והרי כמו שהוזכר לשון חז"ל, עולם הבא נברא ביו"ד, עלם הזה נברא בה"א, וכאשר מצטרף ומשתלשל העולם הבא לעולם הזה, מלעילא לתתא, מהעולם הבא, נעשה עולם הזה, ומתתא לעילא, מהעולם הזה מגיעים לעולם הבא - "התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין".

- ולכן, מצד כך זה נקרא עולם הזה, והעולם הבא נקרא 'הבא', כי הוא מה שבא לאחר מכן, זה מתתא לעילא, "התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין", אבל מלעילא לתתא, קודם העולם הבא, ולאחר מכן, מציאות של העולם הזה, שמן העולם הבא, משתלשל ונעשה מציאות של עולם הזה, ולכן, מה שבעולם הבא, זה אות י', ההשתלשלות היא ההמשכה של הי', שמיהי נעשה מציאות של ו', זה ההגדרה של שם הוי"ה, שנעשה י-ה-ו-ה, כלומר, השורש הדבר זה י' וה', אבל בהמשכתו של הי', כשהוא נמשך לתוך מציאות הבריאה, דהיינו, כשהעולם העליון שהוא י', "עולם הבא נברא ביו"ד" - נמשך למציאות העולם, הרי שההמשכה גופא, משנה אותו מאות י' לאות ו'. ולפיכך מהי' וה' - נעשה ו' - ה'.

וזה יסוד דברי רבותינו שבעלמא דידן, אנחנו נמצאים במדרגה של ו' וה', שזה השורש של 'חמשה חומשי תורה', ו'ששה סדרי משנה', ובעולם העליון, נמצאים במדרגה של י' וה', כלומר, בשורש כח הדבר, מה שבעלמא דידן, העולם הזה, הוא הנברא בה', זה הה' התחתונה. ובעולם הבא, הוא הופך להיות עולם הזה, כשנמצאים בעולם הזה, אז, העולם הבא הוא עולם הבא, אבל כשנמצאים בעולם הבא, הרי שהוא הופך להיות עולם הזה, בערכו שלו, ואז, הגילוי הוא י' וה', זה צורת הדבר מתתא לעילא.

וא"כ, כאשר נשאלת שאלת האיה מתתא לעילא, גידרה היא, שכיון שאנחנו נמצאים עכשיו בעולם שהוא ו' וה', לכך נשאלת שאלת האיה על האותיות שמרכיבות את תיבת האיה, איפה הגילוי של הי' והה', ואיפה הגילוי של האל"ף ה'אלופו של עולם', שברא את עולמו, וכשהוא ברא את עולמו במחשבה, צורת הדבר היה י' וה', וכשזה נשתלשל לפועל, זה נעשה ו' וה', ואנחנו בערכינו שלנו שאנחנו נמצאים השתא בעולם הזה, שהוא במדרגה של ו' וה', הרי שנשאלת שאלת ה'איה', איפה הגילוי של הי' וה' שזהו האופן של מדרגת החכמה, מדרגת המחשבה, שמציאות הי' וה' נעלמת.

"דפו ידיהם מן התורה", אחיזה בו-ה' בלי אחיזה בי-ה'

הדוגמא הבהירה לכך שזה מתחדד, זה בעמלק, שבא לישראל כאשר הם חנו ברפידים, כדברי חז"ל שנקרא רפידים משום שרפו ידיהם מן התורה, כלומר, התורה שמתגלה בה ה'קדמה לעולם אלפיים שנה' כמו שאומרים חז"ל כידוע, שזה מה שנאמר "אאלפך חכמה", "אאלפך בינה", שהתורה קדמה לעולם אלפיים שנה, "אאלפך חכמה" ו"אאלפך בינה" הם שני אלפים, כמו

שאומרים כבר הראשונים, ומצד כך, הגילוי של מציאות שורש התורה שהיא 'קדמה לעולם', כלומר, היא נמצאת במדרגה של המחשבה, נמצא לפי המתבאר השתא - והקבלת הדברים ברור, מיניה וביה - מדרגת התורה היא לא ה' והה' ביסודה, אלא היא מתחילה מהי' והה' שנמצא בשורשו.

- וזה מה שנאמר במלחמת עמלק, "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור", "יד על כס י-ה", עמלק בא באופן של "רפו ידיהם מן התורה", ברפידים, מה כוונת הדבר "רפו ידיהם מן התורה", ה' 'רפו' זהו מלשון רפיון, כלומר, זה אופן שהוא אוחז בדבר, ואינו אוחז בו, כלומר, זהו דבר רפוי, לא שאין אחיזה כלל בדבר, כי אז זה בבחינת "תורתי עזבו", אבל לשון של "רפו ידיהם מן התורה" - "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור".

מ"מ אם כן, נתבאר שמציאות הי' והה' היא נמצאת בהעלם המחשבה כדברי הראשונים, וע"ז חל שאלת ה'איה'.

- או מלעילא לתתא, קודם שנברא העולם, שאז, זה נמצא רק בכח ולא נמצא בפועל, ואז, השאלה היא, איפה ה'פועל' של הדבר.

- ומתתא לעילא, עומק השאלה היא, איפה הגילוי של הי' והה' שצריך לחול מתתא לעילא - שמחפשים את שורש המחשבה, ומתגלה רק מציאות העולם דידן, בלי השורש.
- זה שאלת איה.

שאלת 'איה' באדם אחר החטא "אינה"

כשאדם הראשון חטא, ואכל מעץ הדעת, שאז הוא נתגרש מגן עדן, לעלמא דידן, ל"בזעת אפך תאכל לחם", שע"ז יחול ה"לעבדה ולשמרה", בהגדרה הכוללת מאד, עומק נקודת הנפילה - אילו אדם הראשון אכל מעץ החיים, כמו שמפורש בחז"ל, הרי שהוא היה אוחז במדרגה של "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר", כלומר, הוא היה אוחז במדרגת התורה שנקראת חיים, ובמידה מסויימת, זהו "עץ חיים למחזיקים בה", 'למחזיקים' דייקא, שהיפך 'ארפנו' הוא אוחז את הדבר בחזקה, זהו "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר", אבל כאשר הוא חטא, ואכל מעץ הדעת, הוא יצא מתפיסת החיים של חיי החכמה, הוא יצא ממדרגה של גילוי של תורה, שהיא במדרגת 'תורת - חיים', והוא נופל למדרגה של "דעת טוב ורע" - מעורבים זה בזה, כלומר, הוא יוצא ממהלכי המוחין, כי המוחין הופכים להיות "טוב ורע מעורבין זה בזה", שזה בחינת דעת, מהלכי מוחין - אבל, כאן זה מהלכי מוחין דקלקול של "מעורבין זה בזה", ואשר על כן, הוא נופל למדרגה תחתונה יותר, שעיקרו הופך להיות עולם המעשה.

מדרגת קודם החטא - מחשבה מח ולב, ואחר החטא - העיקר הוא המעשה

- הרי היסוד שהעיקר הוא לפי המעשה, יסוד הוא בתולדת החטא, לא קודם החטא, קודם החטא, העיקר לא היה מעשה, קודם החטא, העיקר היה בשורש הרוחני של הדבר, "לעבדה ולשמרה" זו מצות עשה ומצות לא תעשה - אבל בעומק, זה לא היה מצות עשה ומצות לא תעשה כפשוטו, אלא זה היה השורש של המצות עשה, שזה אהבת ה', ושורש מצות לא תעשה, שזה יראת

ה', כלומר, דבר ששייך במחשבת המח והלב, זה היה המדרגה של אדם הראשון קודם החטא, כדרשת חז"ל "לעבדה ולשמרה - זו מצות עשה ומצות לא תעשה", אבל כמו שחידדנו, שעומק הגדרת חז"ל, זה לא כפשוטו, מצות עשה בפועל, ומצות לא תעשה בפועל, [-כמובן, לא תעשה הוא לעולם לא בפועל, אבל כפשוטו, הוא ההעדר של הפועל] אלא כדברי הרמב"ן הידועים, ששורש כל מצות עשה הוא אהבה, ושורש כל מצות לא תעשה הוא יראה, וברור ופשוט הדבר, שאדם הראשון קודם החטא, תפיסת מדרגת המצוות שהיה לו, זה לא היה בהתפוררות שזה בחינת ה'עפר', אלא האחיזה שלו במצוות, היה בשורשים, וא"כ, כיון שנתבאר כדברי הרמב"ן, שהשורשים של המצות עשה והלא תעשה, הוא אהבה ויראה, א"כ, מונח מיניה וביה בהגדרת הדבר, שמצוותיו של אדם הראשון 'לעבדה ולשמרה' יסודם היה מדרגת אהבה ויראה, ששייך למח ולב, זה היה מדרגת אדם הראשון קודם החטא.

אבל כאשר הוא חטא בעץ הדעת טוב ורע, כמו שנתבאר, והוא יצא ממהלכי המוחין, "אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות", שהשורש של זה, הוא בחטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת טוב ורע, שזה הרוח שטות שנכנסה בו, ועל ידי כן, הוא יוצא ממדרגת המוחין ביסודו, והוא נכנס למדרגת העשיה, שזה ה'לעבדה ולשמרה' שהוא באופן של "בזעת אפך תאכל לחם".

- אז, מיניה וביה, חל בו תפיסת שאלת ה'איה', הוא נעלם ממדרגת המוחין, ונכנס למדרגת העשיה, אז נשאלת עליו שאלת 'איה', זה אומר הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון לאחר שהוא אכל מעץ הדעת, אומר לו הקב"ה: "איכה", שזה איה-ך, שהכ' כאן מתפרש, ששאלת האיה היא ביחס אליו, שזה ההבדל בין 'איה' ל'איכה', איה - זה שם תואר כללי, ו'איכה' זה חל ביחס לתואר אדם הראשון, ובעומק, הוא איבד את הכח של ה'אדמה לעליון' שזה כ' הדמיון, כ' המדמה, שמדמה עצמו לעליון, זה מה שנאבד ממנו בשורש השורשים, אבל מכל מקום, הקדוש ברוך הוא אומר לאדם הראשון "איכה", 'איה', כלומר, כיון שהוא ירד ממדרגת המוחין למדרגת העשיה, מכח כך נשאלת השאלה, איפה המוחין, 'איה' - איפה השורש של מציאות המוחין בשורשם, כאן מונח השורש של השאלה שהקב"ה שואל את אדם הראשון, דייקא ביחס ל'איה', כי כשהוא נמצא לתתא, ונאבדה המדרגה העליונה, כאן מונח שורש מציאות ה'איה'.

'איה מקום כבודו', הגדרת מקום - מקיים, קומה

הדוגמא הבהירה הנוספת, של שאלת איה, זה מה שהמלאכים שואלים, שאנחנו אומרים במטבע הקדושה, "איה מקום כבודו", שביחס ל'מקום כבודו', חל שאלת ה'איה'.

וביאור הדברים: מקום כידוע, נקרא מקום, כמו שמבואר בר' חיים מואלוז'ין - מלשון של מקיים, כל דבר שאין לו מקיים, אלא יש רק ניצוצות של מקיים, הרי שהוא בטל, נופל, היפך לשון מקיים שהוא מלשון קם - "תקומה היתה לו", לעומת כך, דבר שאין לו מקיים, אם אין לו מקיים כלל, הרי הוא כלא היה, הוא לא קיים, אבל אם יש לו 'חלקי מקיים', ניצוצות של 'מקיים', ואין לו קיום גמור, כמו "קיסתא דחיותא" וכדו', מעט חיות, זהו גדר של מת, כלומר, הוא שוכב לארעא, אין לו מקום, אין לו תקומה, אין לו קימה, זהו לשון של מקום, מקום כלומר, הוא מקיים את הדבר באופן של קומה, זה נקרא מקום.

והדוגמא הבהירה לכך זהו מערת המכפלה שמבו' בגמ' שנקראת כך משום שהיא 'כפולה בקומות' ו'כפולה בזוגות', וברור הדבר, מה כוונת הדבר 'כפולה בקומות', הרי לכאורה זה רק 'היכי תימצא' בעלמא, שהיה חסר מקום, שלכן קברו באופן של 'כפולה בקומות', אלא מונח כאן הגדרת הדבר, שלעולם כל מת ההגדרה שלו, במה שהוא שוכב לארעא, שאין לו קומה, אבל במערת המכפלה שהיא 'כפולה בקומות', הם בבחינת "ישיני חברון", הם לא במדרגה של מתים, אלא, כיון שצדיקים במיתתן קרויים חיים, ובפרט האבות הקדושים, הרי שהם נקראים "ישיני חברון", והגדרת הדבר הוא, שצורת הקבורה שלהם הוא באופן של קומה.

- והדוגמא הנוספת לכך, מה שיש מסורת שרבי מאיר קבור באופן של קומה - מצד הקלקול זה קבורת חמורים, אבל מצד התיקון שבדבר, זה 'קומה' מעין המציאות של חיים, דבר שעומד, שהוא נשאר בקומתו, זה מציאות של קומה שלימה שמתגלה אפילו במיתה, שעל זה נאמר במערת המכפלה **תקומה** היתה לו, ונאמר בה שהיא 'כפולה בקומות', כלומר, היא עומדת בקומותיה, באופן כזה שלעולם נשאר בה מציאות של קומה, זה הצד של הדבר מצד מהלכי התיקון.

- היפך ה"תשת עלי כפכה" של חטא אדם הראשון שנעשה ההשפלה, כאן נעשה מהלכי תיקון שחוזר מציאות הקומה, "ויקם השדה" שדרשו חז"ל "תקומה היתה לו", זהו מערת המכפלה שהיא כפולה בקומות, קומה ע"ג קומה כמו שנתבאר, "ואולך אתכם קוממיות" - קומה כפולה. והעומק של 'קומה כפולה' עניינו, כי בקומה התחתונה נמצא הו' והה' של מציאות ההמשכה, ושם יש "בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה אשר ממנו לוקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב", אבל בקומה העליונה, שם נמצא ה' והה', שם נמצא המדרגה של **ראש**, והרי הגמ' אומרת בבבא בתרא ברבי בנאה דהוה מציין מערתא, וכשהוא הגיע למערת המכפלה, הוא ראה את אברהם אבינו, שהוא עוסק בראשה של שרה, בשערותיה, כלומר, הוא עוסק ב**ראש**, הוא עוסק במוחין, גם במיתתו, שמדרגה של מת היא "ימותו ולא בחכמה", אצל מדרגת קבורת האבות הקדושים, הם עוסקים ב'ראש', בבחינת "כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים", שנעשה מציאות של חיים, גם במקום מיתתם, זה עומק הגדרת הדבר, מה שחל שם קומה שלימה, קומה ע"ג קומה, "ואולך אתכם קוממיות", לא רק הקומה התחתונה של הו' והה', אלא מתגלה הקומה העליונה, זה מקום קבורתם של האבות הקדושים, זהו התפיסה שנקראת 'מקום דתיקון'.

מדרגת המלאכים, ולפי"ז שאלתם, 'איה מקום כבודו'

ולפי"ז, כשהמלאכים שואלים "איה מקום כבודו" - "איה מקום כבוד להעריצו", "איה מקום", כלומר, נעלם המקיים, הדבר נעלם ממציאות ה'מקיים'. שורש מציאות המוחין, הם "ישראל שעלו במחשבה תחילה להיבראות", להם יש מציאות של מוחין גמורים, אבל - "ישראל לגו ומלאכים לבר' כמו שאומרים חז"ל, המלאכים נמצאים בחוץ, "הן אראלים צעקו חוצה", שהם בחוץ, והם לא נמצאים במציאות של פנים, כלומר, אין להם את עומק גילוי ה"ישראל עלו תחילה במחשבה להיבראות".

ולפי מה שנתבאר הרי, לעיל, "ישראל עלו במחשבה תחילה להיבראות", כלומר, הם נמצאים ב' והה', לפני ההמשכה של זה לתתא, אבל כל מלאך נקרא **מלאך** מלשון **שליחות**, לפום שליחותו, כך הם נקראים, שזהו שמם, "למה זה תשאל לשמי והוא פלאי", מה שהם נקראים לפי

שליחותם, כלומר, הם דבר המשתלח, ו'דבר המשתלח' זה הי' שנעשה ו', זהו הכח של שליחות, שהרי גדר כל שליחות זה 'ידא אריכתא', וזה צורת היד - צורה של ו', כידוע, זה נקרא 'ידא אריכתא', וזה מדרגת המלאכים.

ומצד כך, המלאכים שאין להם את הנגיעה בתפיסה הפנימית של המוחין, שהיא בבחינת גילוי של שורש המקום - המקיים, שזה מציאות המוחין, שהם מציאות של מקום, הגדר של הפנימיות הזו, עליה חל עומק שאלת המלאכים ששואלים "איה מקום כבודו", ה"כבוד חכמים ינחלו", שדורשים חז"ל "אין כבוד אלא תורה", ה'כבוד חכמים ינחלו' שזה גילוי מציאות המוחין, שם עומדת שאלת המלאכים "איה מקום כבודו", שזה שאלה מהחיצוניות לפנימיות, שנעלם המציאות של הפנימיות, זה עומק הגדר של שאלת 'איה' ששואלים המלאכים כמו שנתבאר.

וא"כ, מציאות שאלת ה'איה' שנתחדדה, מלעילא לתתא, ומתתא לעילא, חל עומק כח מציאות של שאלת 'איה', שנסתר התפיסה של העולם הפנימי, נסתר עומק נקודת השורש.

- הסברנו א"כ, עד עכשיו - ובקצרה, האל"ף של 'איה', שזה 'אלופו של עולם', והי' והה', שזה השאלה ביחס למוחין, שזה המציאות של "קדמה לעולם אלפיים שנה", מציאות של מוחין.

שאלת 'איה' של ישראל על מקום הנעלמות

אבל במעמקים יותר, -ב'איה' מונח השאלה - "קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד", כאשר עיקר שאלת 'איה' מתגלה אצל ישראל, מכח שאצלם חל עומק נקודת נגיעת המוחין, להם יש את עומק נקודת המוחין, "לא שזפתה עין איה", כלומר, החכמה הנעלמת, שהיא עומק נקודת פנימיות החכמה, שם נמצא עומק שאלת ה'איה'. כלומר, על אף שהוזכר שהמלאכים שואלים שאלת 'איה', אבל זה החיצוניות ששואל על הפנימיות, וא"כ זה 'איה' בחיצוניות ולא 'איה' בפנימיות.

מי יכול לשאול שאלת 'איה' בפנימיות? - רק ישראל, ששייכים לעומק כח החכמה, אבל הרי, "נעלמה היא מעיני כל חי", "ולא שזפתה עין איה", וא"כ מתגלה המקום של הנעלמות שבדבר, שם נמצא העומק של שאלת ה'איה', ביחס למקום הנעלמות של החכמה.

וא"כ, הגדר של הי' והה', להבין עמוק - שאלת הי' והה' - "כי בי-ה ה' צור עולמים", שהם העולם הזה והעולם הבא, זה נמצא בתפיסה של שנים, באותיות זה י' וה', שני שלבים, הי' שהוא הממשיך, והה' שהוא הכלי המקבל, כדברי חז"ל כידוע, אבל כאשר באה השאלה על העומק הפנימי של המוחין, השאלה היא על המקום שהם מתאחדים, על המקום שהם מתחברים - זה נמצא בא' שב'איה'.

והדוגמא הבהירה, יש תורה שבכתב ותורה שבעל פה, תורה שבכתב יסודה הוא י', כמו שאומרים הראשונים כידוע, שכל כתיבה מתחילה בנקודה, וזהו י' שהיא בבחינת נקודה.

לעומת כך, הדיבור, יש בו ה' מוצאות הפה, זהו י' וה', תורה שבכתב, ותורה שבעל פה.

תורה שבכתב - זה הי', כמו שנתבאר, תורה שבעל פה - זה הה', זה שורש המוחין, שורש המחשבה, ומצד החלק של הפה, זה גם הופך להיות איפה - אי-פה, שזה אותו שורש בעומק.

עומק שאלת ה'איה' ביחס ל'אחד' הנעלם

אבל מכל מקום, מציאות השאלה הזו, היא נמצאת בעולם שיש מציאות של שנים, של י' וה', של עולם הבא ועולם הזה, של תורה שבכתב ותורה שבעל פה, בתפיסה שבה נמצא חלוקה למציאות של שנים.

אבל שורש החכמה שעליה נאמר שאיננה בר השגה, "נעלמה מעיני כל חי", והיא לא נגלית ל'עין איה', כלומר, שזה מקום הנעלם, הנעלמות הפנימית, היא נמצאת במקום האחדות, במקום ה'אחד', שלמעלה מהחלוקה למציאות של שנים.

ומצד ההבחנה הזו, עומק השאלה 'איה', היא 'איה' ביחס ל'אחד' הנעלם, ל'אחד' הנסתר, במקום שהדברים מתאחדים.

התאחדות שב'אחד' וה'אחד' בעצם

- לתת, ה'אחד' מתגלה באופן של אחדות, א' - אחדות, ח' - חסד, ד' - דין, שזה ר"ת אחד כדברי רבותינו, א"כ, ה'אחד' מחבר את הענפים, את החסדים והגבורות, חסדים ודינים מצטרפים יחד אהדדי, זה תפיסת ה'אחד' כאשר הוא מתאחד לתת, אבל בעומק, זהו אחדות, זה לא 'אחד', בשורש השורשים, שם הא' זה הא' של ה'אחד בעצם', זה האל"ף של הפלא, שמתחלפים אותיות המילוי של האל"ף לפלא, שם מקום האחדות הגמורה, שם מקום ה'אחד בעצם' שלמעלה ממקום האחדות, וע"ז בעומק, חל שורש תפיסת שאלת 'איה', כי ה'אחד' בעצם, לא האחד המצטרף, אלא האחד בעצם, הוא דבר נעלם בעצם מציאות הבריאה, עצם כך שהקדוש ברוך הוא ברא נבראים, הבריאה שנבראה בב' - 'בראשית', כלומר, היא נבראה בתפיסה של שנים, שיש בורא ויש נבראים, בעצם התפיסה שיש מציאות של נבראים, כאן מונח כבר, שה'אחד' נעלם, ולזה נקרא העולם עולם מלשון העלם כדברי רבותינו כידוע, ושורש מציאות ההעלם היא בהעתקה מציאות של אחד למציאות של שנים, מיחיד לריבוי, זה גופא עומק נקודת ההעלם שקיים במציאות הנבראים.

ומצד הפנים הללו, עומק שאלת ה'איה', היא נזעקת, בי-ה' שבאיה זה חיצוניות, ובזה הסברנו - חיצוניות של מלאכים, מלעילא לתתא ומתתא לעילא, אבל בכללות זה נקרא חיצוניות של מלאכים.

ומכח הפנימיות של ישראל, זה שאלת הי-ה' מצד ה'נעלמה מעיני כל חי', פנימיות מציאות החכמה, ששם זה האחדות של תורה שבכתב ותורה שבעל פה, אבל הם מחוברים יחד אהדדי, כי הם ברי חלוקה, מכח שנעשה בענפים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ומשם משתלשל - עולם הבא ועולם הזה.

אבל בעומק יותר, שאלת ה'איה' ביחס למציאות הא' בעצם, זה שאלת ה'איה' ביחס למציאות הבורא יתברך שמו, ומצד הפנים הללו, זה לא השאלה של "איה מקום", של "איה מקומו", "איה מקום כבודו", אלא זה ה'איה' של ההוי"ה עצמו, בו נמצא המציאות של שאלת ה'איה', כאשר שואלים את הדבר ביחס למקום, זה שאלת המלאכים, זה שאלת החיצוניות, "איה מקום כבודו", שמצד המקיים שהוא מקיים דבר זולתו, מכח כך שואלים 'איה מקום כבודו', איפה הכח של שורש המקיים, איפה שורש התפיסה הזו, שנמצאת בנעלמות מהמלאכים.

אבל כאשר השאלה נשאר בשורש הראשון שלה, שעל זה חל עומק שאלת ה'איה', שם השאלה היא – לא על המקום, אלא על עצם מציאות הדבר של ההוי"ה עצמו.

עומק שאלת 'איה' בשורש השרשים, על ה"הוה בעצם" שבשם הוי"ה

רבותינו כותבים בדרך רמז כידוע, יש בגר"א ועוד, שי' והה' שבפשטות הוא חצי משם הוי"ה, אבל בעומק, המילוי של הי' והה' הוא הוי"ה גופא. – יו"ד במילוי, וה' כשהוא במילוי באופן של ה"א, עלה בידינו כ"ו, והרי שי' וה' עצמו, נמצא בו שם הוי"ה בנעלמות.

ומצד כך, בערכין דידן השתא, מה זה השם של 'איה' – ההוי"ה הנעלמת, הנסתרת, עליה חל עומק שאלת ה'איה', כלומר, עומק שאלת ה'איה' ביחס ל'אחד', ל"הוה בעצם", לא ל'היה הוה ויהיה' שזה ה-עבר, הוה ועתיד שבהוי"ה, אלא ל"הוה בעצם" שבהוי"ה שהוא מקום הנעלמות שבדבר, זה העומק של שאלת ה'איה' בשורש השרשים, ביחס להווייתו יתברך שמו, שהוא "הוה בעצם", כאן מקום שאלת ה'איה'.

ואשר על כן, אם נסדר את סדר שאלת ה'איה' מתתא לעילא, כמו שנתבאר, חיצוניות דמלאכים,

פנימיות של ישראל, ביחס למציאות שורש כח החכמה של ההתאחדות שבחכמה.

ויתר על כן, ביחס למציאות הבורא יתברך שמו, ששם נמצאת שאלת ה'איה' כמו שהוזכר.

ולפי"ז ברור הדבר, כאשר נשאל שאלת ה'איה' בעקידה, כשיצחק שואל "ואיה השה לעולה", ואומר לו אברהם אבינו "ה' יראה לו השה", זה לא שנשאל שם במקרה "איה השה".

שאלת 'איה שרה אשתך'

כאשר נשאל שאלת "איה שרה אשתך", זה ביחס לחיבור של ההתפרטות, שהחיבור של ההתפרטות זה חיבור של זכר ונקיבה, אברהם ושרה, זהו "איה שרה אשתך", כדברי חז"ל, לחבבה על בעלה "הנה באוהל", אבל שאלת ה'איה' שהיתה כאן, הרי מעיקרא היא היתה נקראת שרי ולאחר מכן שרה, שהיא נתחלפה מי' לה', וע"ז חל בעומק שאלת ה'איה', ביחס לשרה עצמה, ששורשה הוא י' ונתחלף לה', זה ה'איה', ומכח כך הרי, המלאכים באים לבשר ששרה מולידה [- "שרי עקרה אינה יולדת, שרה יולדת"] ובעומק, זה "איה שרה אשתך", שנאמר ביחס לאברהם, זה הי' וה' שבאברהם, ונחמד עוד פעם – יש ביחס לשרה עצמה, שבשורש שלה היא י' ונעשית ה', זה "איה שרה", ואז, הם באים לבשר – "והנה בן לשרה אשתך", וזה השורש ביחס ל"איה שרה אשתך", איש – אש-י, אשה – אש-ה כלשון חז"ל כידוע, ומצד כך זה 'איה' ביחס לחיבור של שרה לאברהם.

שאלת "איה השה לעולה"

אבל יתר על כן, ב"איה השה לעולה", ששם הרי, זה העקידה, בעקידה, הדברים מתאחדים בנקודת השורש, הם עקודים, הם מחוברים במקום שורשם, שם נשאלת שאלת "איה השה לעולה".

ומה אומר לו אברהם – "ה' יראה לו השה", מה ש"ה' יראה לו השה" כלומר, ההוי"ה יראה לו השה, יתגלה בעצם, שמתגלה ההוי"ה בדבר, זה גופא מה שכתוב "הוי"ה יראה לו השה", כלומר, "איה השה לעולה", כאשר יהיה גילוי של דבר שכביכול יש כאן שה לעולה, לא שזה לא היה, ובסוף היה רק "איל נאחז בסבך בקרניו", לא שמעיקרא היה ציווי על יצחק – "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת וכו' והעלהו לעולה", ולבסוף, 'העלהו' ולא 'שחטהו', שלא להקריבו, והיה את ההבחנה שבפועל נקרב האיל, "איל אחר נאחז בסבך בקרניו", שלפי"ז ה"איה השה לעולה" היתה שאלה של טעות כביכול, שזה לכאורה פשטיה דקרא.

מיהו ה"שה לעולה"

אבל בעומק, באמת יש כאן "שה לעולה" שעולה ומתעלה, כאשר השה עולה לעולה, מה שנאמר "איה השה לעולה", כלומר, מתגלה המציאות שישראל מתאחדים בנקודת שורשם של מציאות "איה השה לעולה", עקידת יצחק, שכמו שהוזכר פעמים רבות מאד, זה לא עקידה של יחיד, של יצחק, אלא שכיון שהרי "ביצחק יקרא לך זרע", לכן בשעה שנעקד יצחק, זה עקידה של כל ישראל, שזה מה שאנחנו מזכירים "זכר לנו עקידה שעקד אברהם את יצחק בנו על גבי המזבח", זה לא רק הגדרה כללית של זכות אבות, אלא מונח כאן דקות, כי ה"ביצחק יקרא לך זרע" מונח כל ישראל, ולכן עקידת יצחק זה עקידה של כל ישראל.

"ה' יראה לו השה" תגובה לשאלת ה'איה', גילוי ה'אחד' השלם

וב"ה' יראה לו השה", מתגלה שבעקידה נגלה האלף העליון של ה'אחד', זה העקידה שהוא מלשון 'עקודים', שם הכל עקוד ומחובר בשורשו, אין מציאות של התפרטות, זה העומק של "איה השה לעולה", ושם יש תשובה ל"איה", כפשוטו, אברהם דחאו ליצחק, "ה' יראה לו השה", לא רצה לומר לו את האמת, אבל בעומק, יש כאן תשובה ל"איה".

– אם תמיד המלאכים שואלים "איה מקום כבודו", ואין תשובה ל"איה" הזה, ביחס למלאכים, אבל ביחס למדרגתם של ישראל ש"קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד", הרי שיש תשובה ל"איה" "הוי"ה יראה לו השה", כלומר, ההוי"ה יתראה במציאות השה, שהשה זה ישראל, שלישאל השה, נגלה להם ה'אחד' השלם.

מי ששואל את שאלת ה'איה' מהמקום העמוק ביותר, שזה האור של העקידה, אז גם יש לו גילוי של ה'איה', יש גילוי של התורה, שזה 'הר המוריה' שממש יוצאת הוראה לישראל כדברי חז"ל, ששם היה מקום העקידה. אבל מתגלה השורש של האחד, מציאותו יתברך שמו, הוה תמיד.

[תגובה לשאלה מהשומעים בסוף השיעור] – ניתן את הדוגמא הבהירה, ה'שה' הזה נמצא בתוך 'משה' עצמו, ומשה נתן את התורה בארבעים יום לישראל, זה נקרא משה – מ'–שה, שבארבעים יום הוא נותן תורה לישראל שהם בבחינת שה, ומשה שובר את הלוחות, זה השורש של הדבר, משה הוא הממוצע בין תורה לישראל, יש ממוצע של "אנכי עומד בין ה' וביניכם", וכהגדרה כוללת, הוא התורה, ומצד כך, הוא הממוצע בין הקב"ה לישראל, מצד שני, "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו' לכנסת הגדלה" – לכל ישראל, כלומר, שהוא ממוצע בין תורה לישראל,

השאלה באיזה יחס דנים, מצד שהוא הממוצע בין תורה לישראל, הוא מ-שה, כלומר, הוא מעביר את התורה בארבעים היום, ו-נותן אותה לישראל, ובחודש ניסן שהוא מזל טלה, ובו נאמר בקרבן פסח "שה לבית אבות שה לבית", הוא נקודת הדבר שממנו מתחיל המהלך.

[תגובה לשאלה] - נענה בקצרה, כי זה שאלה מורכבת מאד, יש לנו תפיסה של מח, ויש לנו תפיסה של לב, וכמו שמבואר בעץ חיים הרי, בשורש יצירת האדם, אין לו מציאות של לב, מאיפה התחדש מציאות של לב, מיסוד אמא - ויסוד אבא המולבש בתוכו - יסוד אמא מגיע עד החזה, ויסוד אבא ממשיך ויורד עם מקום יסוד ז"א, יסוד אמא שמגיע עד מקום החזה, בוקע אורו ויוצא לחוץ, ומשם נוצר מציאות הלב, וא"כ, יש לנו מדרגה של הרגשה שנמצאת בלב, מכח יסוד אמא שבקע במציאות הלב, שלישי ראשון דת"ת בסיומו, שם הוא בוקע, ושם נעשה מקום ההרגשה, ולכן זה נקרא "וידעת היום והשבות אל לבבך", "וידעת היום" - במוחין של חכמה ובינה, "והשבות אל לבבך" כלומר, שיסוד אבא יתלבש ביסוד אמא ויגיע עד החזה ויבקע יסוד אמא, זה נקרא "והשבות אל לבבך", שיהיה גילוי של הרגשה שבלב, זה ההרגשה שבלב, אבל בסוד "הבן בחכמה וחכם בבינה" - 'תרי ריעין דלא מתפרשין מהדדי', במקורם ברישא, זה נקרא הרגשת המושכלות בהשכלה, 'החפץ השכלי' וכדו' - כלשונות רבותינו, הגדרת הדבר, יש את ההרגשה שבהשכלה, במוחין עצמם, אצל 'השכל המשתוקק' כלשון הרמח"ל, 'החפץ השכלי', כלשון הגר"א, כלומר יש הרגשה בהשכלה עצמה, ההרגשה בהשכלה עצמה, היא נמצאת במח עצמו, ובחוש של האדם, הגידים שיוצאים מהמח, הרי מכח כך האדם מרגיש את הדבר גם במח עצמו, ההרגשה הנפשית, היא נמצאת, בעיקר כרגע, במדרגת הלב, כי יש יסוד דאימא בוקע, ושם נמצא במדרגת הבקיעה של הרגשת המידות, אבל בשורש שזה נקרא "מידותיה של תורה", ל"ב מידותיה של תורה שבברייתא דרבי ישמעאל, מצד כך זה לב שבחכמה, שזה בחינת הבן בחכמה וחכם בבינה, מצד כך, ההרגשה נמצאת בעצם ההשכלה עצמה, וזה נקרא 'תלמיד חכם', 'תלמיד חכם' הוא, מי שהרגשה שלו נמצאת במקום ההשכלה שבמוחין, לא רק במציאות הלב, מי שזה נמצא אצלו רק במציאות הלב, זה מדרגת נקיבה כי יסוד דאמא שבקעה בשלישי ראשון שם מקום הלב, זה ההרגשה התחתונה, אבל מי שההשכלה שלו היא מורגשת במקום ההשכלה, זה תלמיד חכם בעצם כי הוא נמצא במדרגת המוחין, ומצד כך, המידות שלו הם מידותיה של תורה, והם משתלשלים אחרי זה למטה מיסוד דאמא, אבל זה מידותיה של תורה, שם שורש המידות, אפשר לקרוא לזה בהגדרה כוללת - ו"ק דמוחין, אבל זה נמצא במקום המוחין עצמם, הו"ק התחתון שאנחנו מכירים ב'גופא', ששם מקום ההרגשה, זה מצד יסוד דאמא שמתגלה במקום הלב.

- אם תמיד מציירים את הדבר שמי שעוסק במוסר, כמו שכותב הרמח"ל בתחילת המסילת ישרים, אוחזים אותו לשוטה שאין בו דעת, מאיפה היסוד של זה - כפשוטו, זה סתם טענה בעלמא, אבל זה לא סתם טענה, כי יסוד העבודה, מצד העבודה כפשוטו, הוא שייך ללב, שהוא במוסר בשורשו, שזה ה"וידעת היום", ביסוד דאבא, וביסוד דאמא שבוקע ללב, א"כ, הוא עוסק גם בשורשו, ולא רק בהתפשטותו, שם צריך השכלה רבה, זה מה שאומר הרמח"ל שם בתחילת המסילת ישרים, ולזה הוא מתכוין.

[תגובה לשאלה] - בגן עדן העליון, תפיסת המידות היא תפיסה של מידותיה של תורה, בגן עדן התחתון, תפיסה של מידות היא תפיסה של הרגשה במדרגת הלב, זה נקרא יצירה ובריאה,

היצירה, היא נמצאת בחג"ת, הבריאה, היא נמצאת במוחין, זה גן עדן העליון וגן עדן התחתון, גן עדן התחתון ביצירה, גן עדן העליון, מדרגת הבריאה.

[תגובה לשאלה] - יש "משמחי לב", ומצד ה"משמחי לב" זה שמחה שנמצאת בלב, אבל יש שמחה שנמצאת בעצם הדבר, השמחה שנמצאת במוחין זה כשנפתחים לו שערי השכל באופן שאין שיעור, זה נקרא שמחה של מוחין, שמחה של לב זה הרגשה, שמחה של מוחין זה התרחבות המוחין, כלשון החזו"א הידוע, נפתחים לו שערי השכל עד אין קץ, שם נמצא מקום השמחה במדרגה של מוחין.

לקבלת העלון השבועי בדוא"ל, וכן מקבץ שאלות ותשובות לפי סדר הפרשיות,

יש לשלוח בקשה לכתובת bilvavi231@gmail.com

[לקבלת העלון השבועי והשו"ת דרך הפקס, יש לשלוח בקשה למספר הפקס 03-548-0529]

לבירורים בנושאי "בלבבי משכן אבנה" ניתן לפנות למערכת באופנים הבאים:

טלפון 052-763-8588 ■ פקס 03-548-05294 ■ ת.ד. 34192 ירושלים 9134100 ■ bilvavi231@gmail.com

שיעורי מורינו הרב שליט"א מופיעים ב"קול הלשון"

ישראל 073.295.1245 | USA 718.521.5231

שיעורים שבועי

אנציקלופדיה מחשבה

חולון יום ד' 20:30

רח' קדמן 4

לפרטים 050.418.0306

אנציקלופדיה עבודת ה'

ירושלים - יום ג' 20:30 בדיוק

רח' הרב בלוי 33

לפרטים 052.765.1571